

Ion Bogdan LEFTER (coordonator)

Dumitrița STOICA

Dan GULEA

Dragoș Silviu PĂDURARU

CITITUL NE FACE MAI BUNI

CLASA
A IX-A

LIMBA ȘI LITERĂȚURA ROMÂNĂ

Noțiuni, aplicații, repere tematice

CORINT
EDUCAȚIONAL

Cuprins

Cuvânt-înainte	3
Evaluare inițială.....	5

Unitatea 1 - Adolescența

Literatură	12	Textul multimodal. Romanul grafic. Ari Folman, David Polonski, <i>Jurnalul Annei Frank</i> (adaptare grafică)	39
Mircea Eliade, <i>Romanul adolescentului miop</i>	12	Limbă și comunicare	44
Teme și motive literare	15	Dialogul	44
Ficțiune și realitate (I)	19	Monologul.....	47
Traian T. Coșovei, <i>Sunt și eu un june</i>	22	Comunicare verbală, paraverbală și nonverbală	49
Textul liric	23	Evaluare	51
Mihail Sebastian, <i>Jocul de-a vacanța</i>	27	Temă alternativă – Joc și joacă	52
Textul dramatic. Construcția personajului	30	Tudor Arghezi, <i>Porunca</i>	52
Text auxiliar. Marin Preda, <i>Viața ca o pradă</i>	33	Text auxiliar. Lewis Carroll, <i>Alice în Țara Minunilor</i> ..	56
Text auxiliar. I.S. Turgheniev, <i>Prima iubire</i>	36		
Adolescența în literatură (repere tematice).....	38		

Unitatea 2 - Școala

Literatură	59	Robert Wise, <i>Sunetul muzicii</i>	93
Ion Creangă, <i>Amintiri din copilărie</i> (III).....	60	Radu Jude, <i>Lampa cu căciulă</i>	95
Textul epic. Personajul	65	Limbă și comunicare	97
Umor și ironie	68	Textul argumentativ. Andrei Cornea, <i>Școala</i>	97
Natsume Sōseki, <i>În recreație</i>	73	Aspecte de fonetică, ortografie și punctuație	101
Textul epic. Subiectul	79	Evaluare	105
Textul memorialistic. Stefan Zweig, <i>Școala de ieri</i> 83		Temă alternativă – Familia	106
Text auxiliar. Marin Ioniță, <i>Kiseleff 10</i> . <i>Fabrica de scriitori</i>	89	Cristian Popescu, <i>Familia Popescu</i>	106
Școala (repere tematice)	91	Text auxiliar. Ion Creangă, <i>Amintiri din copilărie</i>	109
Literatură și alte arte – Literatură și cinematografie	93		

Unitatea 3 - Iubirea

Literatură	112	Figuri de stil	113
Mihai Eminescu, <i>Atât de fragedă</i>	112	Simbol și alegorie.....	117

G. Călinescu, <i>Enigma Otiliei</i>	120	Eseul. José Ortega y Gasset, <i>Iubirea curtenească</i> ...	144
Spațiul și timpul narațiunii.....	126	Limbă și comunicare	148
Textul epic. Construcția personajului	131	Situația de comunicare.....	148
Text auxiliar. William Shakespeare, <i>Romeo și Julieta</i>	135	Funcțiile limbajului	151
Iubirea în literatură (repere tematice)	137	Aspecte morfosintactice.....	153
Textul epistolar. <i>Dulcea mea Doamnă/Eminul meu iubit. Corespondență inedită Mihai Eminescu – Veronica Micle</i>	139	Evaluare	155
		Temă alternativă – Scene din viața de ieri și de azi	156
		C. Negruzzi, <i>Istoria unei plăcinte</i>	156

Unitatea 4 - Lumi fantastice

Literatură	160	Fantasticul în literatură (repere tematice).....	193
I.L. Caragiale, <i>La hanul lui Mânjoală</i>	160	Limbă și comunicare	194
Fantasticul.....	168	Textul științific. Mircea Opriță, <i>Enciclopedia anticipației românești</i>	194
Perspectiva narativă.....	171	Vechi și nou (arhaisme, regionalisme, neologisme, cyberlimbaj).....	198
Mircea Nedelciu, <i>Primul exil la cronoscop</i>	173	Evaluare	201
Literatura SF. Alfabetul viitorului	179	Temă alternativă – Aventură, călătorie	202
Metaliteratură, intertextualitate.		Vasile Alecsandri, <i>Balta-Albă</i>	202
Călătorie în lumea prozei	181	Text auxiliar. Daniel Defoe, <i>Robinson Crusoe</i>	207
Leonid Dimov, <i>Într-un orașel de munte</i>	183		
Literatură și viziune	186		
Text auxiliar. Mircea Cărtărescu, <i>Arhitectul</i>	188		

Unitatea 5 - Confruntări etice și civice

Literatură	210	Limbă și comunicare	239
Ioan Slavici, <i>Mara</i>	210	Textul memorialistic. Anița Nandriș-Cudla, <i>20 de ani în Siberia. Amintiri din viață</i>	239
Autor, narator	217	Textul jurnalistic	243
Conflicte	221	Categorii semantice	246
Ana Blandiana, <i>Totul</i>	224	Evaluare	249
Textul descriptiv.....	225	Temă alternativă – Personalități, modele, exemple	251
Texte auxiliare.....	232	G. Ciprian, <i>Omul cu mârtoaga</i>	251
Dan Sociu, <i>[Într-o cameră, tatăl stă pe canapea]</i> ..	232	Text auxiliar. Regina Maria a României, <i>Însemnări zilnice, 1929</i>	258
Elena Vlădăreanu, <i>Bani. Muncă. Timp liber</i>	235		
Confruntări etice și civice în literatură (repere tematice).....	238		
Sugestii de rezolvare	260		

Adolescența

Giorgio de Chirico, *Misterul și melancolia unei străzi*, 1914

Literatură

- Mircea Eliade, *Romanul adolescentului miop*
- Traian T. Coșovei, *Sunt și eu un june*
- Mihail Sebastian, *Jocul de-a vacanța*
- Text auxiliar. Marin Preda, *Viața ca o pradă*
- Text auxiliar. I.S. Turgheniev, *Prima iubire*
- Adolescența în literatură (repere tematice)
- Textul multimodal. Romanul grafic. Ari Folman, David Polonski, *Jurnalul Annei Frank* (adaptare grafică)

Limbă și comunicare

- Dialogul
- Monologul
- Comunicare verbală, paraverbală și nonverbală

Evaluare

Temă alternativă*: *Joc și joacă*

- Tudor Arghezi, *Porunca*
- Text auxiliar. Lewis Carroll, *Alice în Țara Minunilor*

*Programa de limbă și literatură română pentru clasa a IX-a prevede alegerea unei teme din două propuse. Profesorul poate urma opțiunea autorilor acestei lucrări (tema adolescenței) sau poate opta pentru tema alternativă. Cartea oferă un punct de plecare în acest sens, care permite dezvoltarea unui demers educațional complet, întrucât textele din această unitate și din celelalte sunt complexe și pot fi abordate și din alte perspective tematice.

ÎNAINTE DE TEXT

1. Alegeți, din următoarea listă, cinci cuvinte care credeți că au mai mare legătură cu felul vostru de-a fi: *atenție, buimăceală, carte, curaj, conformism, devotament, divertisment, film, frică, gadget, hobby, joc, muzică, optimism, prietenie, pesimism, seriozitate, singurătate, sport, telefon, umor.*

Se vor scrie cuvintele pe o foaie de hârtie și trei dintre voi vor realiza un clasament al primelor cinci cuvinte alese de clasă.

2. În ce măsură aceste cinci cuvinte din fruntea clasamentului vă caracterizează ca grup sau generație? Răspundeți, alegând unul dintre modelele de mai jos:

- Da, pentru că...
- Nu, pentru că...
- Da și nu, pentru că, pe de o parte, ... , iar, pe de altă parte, ...

Mircea Eliade

Romanul adolescentului miop

Scris în timpul liceului, în câteva versiuni, *Romanul adolescentului miop* este o ficțiune autobiografică. Este un roman-jurnal al adolescenței scris de un adolescent, fapt neobișnuit ca fenomen literar. În epocă au apărut câteva fragmente în reviste, textul fiind publicat integral abia în 1988, după moartea autorului.

Școala, prietenii, primele experiențe erotice, cărțile și, mai ales, aspirația de „a se face”, de a da un sens autentic și important propriei vieți sunt temele acestei opere de tinerețe, interesantă în aceeași măsură și ca document de epocă.

Fragmentul selectat aparține capitolului intitulat *Vacanța* (prima parte a operei).

E cald, și eu sunt liber să citesc ce-mi place. Nu mă gândesc la corigență. Am să mă apuc de matematică la sfârșitul lui august și tot atunci am s-o învăț. Sunt liber, sunt stăpân pe timpul meu. M-am gândit mult dacă nu trebuie să plec, să fug pentru totdeauna. E un gând care se întoarce răbdător, de câte ori izbutesc să-l ajung. Mă frământă nopțile. Ar fi atât de frumos să fug... Nu știu dacă îmi lipsește curajul. Mă gândesc la atâtea piedici pentru care nu sunt încă pregătit să le înfrâng. Eu nu înțeleg nimic din tot ceea ce privește pașaportul. Dacă aș căpăta unul, mi-ar fi ușor să mă descurc. ✕

Prietenii toți îmi spun că și ei au vrut să fugă. Fuga mea nu e însă o trecătoare nostalgie după aventuri, nicio copilărească predare în fața plictiselilor școlii. Eu trebuie să fug dintr-o necesitate lăuntrică, pe care nu o înțeleg, dar care îmi stăpânește voința. Simt că mi s-ar rupe sufletul, că m-aș sufoca altfel. Simt nevoia să viețuiesc așa cum vreau eu, luptând. Aici, în mansardă, mă lupt numai cu mine. Am ajuns un campion încercat, un călău al sentimentalismului, un temnicer cu inima rece. Dar trebuie să lupt cu oamenii. Aceasta e o poruncă dinlăuntru. Sunt cuprins la răstimpuri de o furie oarbă împotriva celorlalți și împotriva mea, care viețuiesc în celulă și nu știu să înfrâng în viață.

Dacă aș fugi, aș fi atât de puternic... Mă ghicesc rătăcind singur, fără teamă de mine, fără griji, muncind și citind atât cât vreau eu. Cred că nimeni nu m-ar recunoaște, într-atât aș viețui o viață străină. ✕

Cel din urmă îndemn la fugă m-a tulburat după ce am cunoscut, într-o dimineață, pe o bancă la Șosea¹, și am petrecut patru ceasuri de vorbă cu un vagabond. Citeam o nuvelă de Panait Istrati. Vecinul meu de bancă m-a rugat să îi împrumut revista. A citit-o repede. Am intrat, apoi, în vorbă. Un evreu tânăr, prost îmbrăcat, care rătăcise mult și îndurase multe. Mi-a spus de umerii zdrobiți în porturi. Eu am înțeles că n-am să pot ajunge niciodată hamal și m-am întristat. Mi-a vorbit, însă, de viața stranie pe care o duc pianiștii cabaretelor de periferie, îmbarcați pe vapoare levantine², ajunși în porturi calde, dormind în hoteluri murdare, petrecându-și nopțile în orchestre de naufragiați cosmopoliți³. Eu îmi simțeam carnea încrâncenată de bucurii. Mi se părea că numai o astfel de viață m-ar fi liniștit.

Tânărul fugise din Basarabia, fusese picolo într-o cafenea din Brașov, ajunsese ucenic într-o ceainărie din Constantinopol, apoi paznic la o magazie de lemne în Smirna, fugise din nou, pe un vapor grecesc, până la Cairo. Aici a rămas aproape un an. N-a putut învăța englezește. Citește rusește, românește și franțuzește. E inteligent și incult. S-a temut să-mi dezvăluie credințele sale politice, dar i le-am ghicit.

Am vorbit amândoi despre Panait Istrati, pe care îl adora. Eu am încercat să-l conving de inferioritatea vădită a scrierilor brăileanului parvenit. Tânărul m-a numit, glumind, „burghez” și m-a asigurat că nu pot, încă, înțelege pe Panait.

Despre ce n-am vorbit, patru ceasuri, pe banca pustie, în amiazi? Când ne-am despărțit, plecam cu alte doruri, cu alt pas, cu alt zâmbet. ✕

A doua întâlnire m-a făcut să gândesc asupra unor fapte de viață vie, pe care le cunoșteam din auzite sau din cărți. Gândurile mi-au dăruit alți ochi, cu care îmi priveam mai bănuitor tovarășul și mai prudent aventura mea.

Am întârziat de vorbă într-o berărie pe care mi-o fixase el. L-am întrebat cum a venit la București. Din tot ce mi-a povestit, căpătam impresia că mă minte. Mi-a spus că venea de la Hamburg, ca „lucrător”. Se ferea să precizeze meseria. Furat de vorbă, mi-a mărturisit că părăsise Parisul acum zece zile. Uitase de Hamburg. Înțelegeam că petrecuse mult timp în Franța. Era prea incult ca să rețină atâtea numiri, atâtea locuri, atâtea minunății, dintr-o convorbire sau dintr-o carte. Vorbea curgător, cald, amestecând fraze de *argot*⁴, pe care nu le înțelegeam întotdeauna.

Pe mine mă cuprinsese, dintr-o dată, neîncrederea. Îl priveam corect și, poate, cu bănuiele în ochi. Nu înțelegeam cum se putuse strecura prin atâtea țări ca lucrător. Încercai să-l surprind. Tovarășul meu

AUTOR

Mircea Eliade (1907–1986). Istoric al religiilor, prozator și eseuist. Absolvent al Facultății de Litere și Filosofie din București, obține o bursă de studiu în India (1928–1932), experiență care-i va marca profund cariera. Își susține doctoratul cu o teză despre yoga. Devine asistent al facultății absolvite între 1933 și 1938. În timpul războiului, apropiat al ideilor de extremă dreaptă, părăsește țara ca diplomat la Londra, apoi la Lisabona. După câțiva ani petrecuți în Franța, se stabilește la Chicago, ca profesor universitar de istoria religiilor.

Opera științifică include studiile de istorie a religiilor, mitologie, orientalistică: *Tratat de istoria religiilor*, *Mitul eternei reînnoarceri*, *Sacrul și profanul*, *Nostalgia originilor*, *Șamanismul și tehnicile extazului*, *Istoria credințelor și ideilor religioase* etc.

Scrierile literare intră, în linii mari, în două categorii. Romane

¹ Șoseaua Kiseleff din București.

² *Levantin*, adj. – oriental, din Orient.

³ *Cosmopolit*, adj. – de naționalități diverse, din toată lumea.

⁴ *Argot* (în limba franceză) – argou, limbaj al vagabonzilor sau al altor categorii, cu nuanțe mai dure, vulgare.

Literatură

ca *Isabel și apele diavolului*, *Maitreyi*, *Întoarcerea din rai*, *Huliganii*, *Nuntă în cer* aparțin unei proze a autenticității, a adevărului faptului trăit. Altele sunt narațiuni fantastice, în substratul cărora intră mituri românești sau indice: *Domnișoara Christina*, *Șarpele*, *Noapți la Serampore* sau *Noaptea de Sânziene*. În aceeași categorie se înscriu numeroase nuvele, de mare interes bucurându-se, în special, *La țigănci*. În plus, scrierile fantastice valorifică experiența științifică a autorului, Mircea Eliade fiind unul dintre cei mai cunoscuți și mai apreciați istorici ai religiilor, pe plan internațional.

Prin cea Eliade

a început să râdă, fermecat. A rostit atunci o înjurătură – savuroasă, m-a asigurat el – pe rusește. Mi-a spus că nu sunt decât un simplu „burghez detectiv”. Că așa putea intra agent la Siguranță¹, să urmăresc tipii suspecti. Apoi a cerut o sticlă scumpă de vin și a început să-mi povestească o sumă de lucruri care mă entuziasmau prin ineditul lor, prin cinismul cu care erau mărturisite.

Tânărul trăia în fiecare oraș, din ceea ce câștiga, cu o „fată” mereu schimbată. Avea o ciudată însușire de a supune voința fetelor de trotuar, își alegea pe cea mai frumoasă. Găsea astfel casă și bani. El vagabonda în timpul zilei, fuma în grădini publice și seara juca biliard în cafenele până la ceasul când trebuia să-și întâlnească tovarășa. ✕

Povestea toate acestea antrenant, golind pahare, încercând să mă înspăimânte prin imoralitatea sa. Eu mă tulburam nu de tot ce-mi spunea, ci de faptul că-i *aprobam faptele*. Aș fi vrut să descopăr o încercare de revoltă, de dezgust, și strângeam buzele de furie că aventurile lui mă ațâțau, mă seduceau.

Neîncrederea în puțința unei vieți de muncă și rătăcirii nu întârzie să mă întristeze. Dezvăluii noului meu tovarăș toate îndoielile. El mă sfătui să rămân acasă până ce voi crește destul, ca să nu mă scârbească traiul parazit și nerușinat. Îmi preciza, apoi, tot ce-mi trebuia pentru fugă. Actul de naștere, de bacalaureat nu prețuia, trebuia să fur bani mulți de acasă, bijuterii, să-mi capăt un pașaport pe un an, să mă fac cetățean rus la legația din Constantinopol și să mă angajez pianist pe un vapor de-a treia mână, cursa Alexandria-Nagasaki. ✕

Pe drum, la întoarcere, mă închipuiam în mijlocul furtunii, lovind clapele unui pian amețit de tangaj, beat de nesomn, de spaimă și de entuziasm.

Am ajuns, noaptea târziu, acasă. În mansardă pătrundeau mi-resme de grădină prin ferestruicile deschise. Podelele de lemn abureau în lună. Am dormit fericit, hotărât să rup cu tot ce e mediocru, înăbușitor, impus de străini, în viața mea.

M-am deșteptat tulbure de vinul pe care îl băusem cu noul meu tovarăș, de visele pe care le visasem. Am înțeles că mă leagă încă multe doruri de casă: mansarda, cărțile, romanul. Ca să plec, îmi trebuie bani, curaj și siguranța că nu voi tânji după biblioteca mea. Ceea ce mă face să nu-mi găsesc liniștea e tocmai faptul acesta, că poftesc în același timp și cu aceeași furie cărțile și vagabondajul. Mă chinuie împlinirea unei munci aspre, neodihnite, nebunești și mă chinuie fuga, rătăcirile printre suferinți. Nu știu cum se vor împăca dorurile acestea. Cred, însă, că îmi lipsește o voință adevărată, care să aleagă anumite năzuinți și să se consume satisfăcându-le...

(Mircea Eliade, *Romanul adolescentului miop*, Editura Garamond, 1998)

¹ Siguranță – Serviciul Secret de Informații din perioada interbelică.

Teme și motive literare

Un adolescent rebel

De la ce știm la text

1. Notați cu adevărat (A) sau fals (F) următoarele idei referitoare la conținutul textului dat:

a. Tânărul pe care-l cunoaște întâmplător adolescentul era un vagabond care avusese slujbe temporare și variate în mai multe orașe din lume.

b. Tânărul este un personaj fascinant, în care adolescentul are deplină încredere.

c. Adolescentul visează să fugă de-acasă, deoarece crede că numai așa va deveni mai puternic și va duce o viață palpitantă.

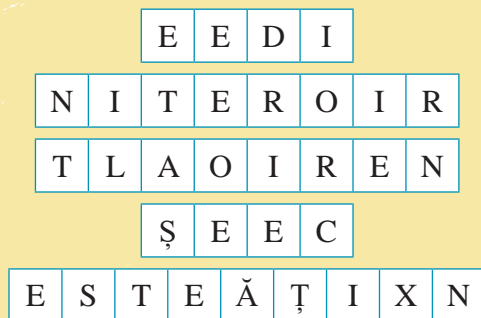
d. Cel care povestește este un elev care a rămas corigent la matematică și este convins că va lua examenul din toamnă, dacă va învăța toată vacanța.

e. În cele din urmă, adolescentul constată că este atras în aceeași măsură de aventură și de studiu.

2. Rezumați oral textul, recitind cu atenție secvențele delimitate prin semnul ✕.

3. Aranjați literele din căsuțe în așa fel, încât să obțineți câte un sinonim pentru următoarele cuvinte din text:

- *gând, lăuntric, levantin, naufragiu, viață.*

MICĂ ENȚICLOPEDIÉ LITERARĂ

Tema este un aspect al realității, situat în prim-planul unui text literar (al oricărei forme de comunicare, în general). Toate informațiile transmise de textul respectiv au legătură mai mică sau mai mare cu tema. În unele cazuri, tema este foarte vizibilă, fiind anunțată de titlu. În *Amin-tiri din copilărie* de Ion Creangă, tema este copilăria, iar în *Romanul adolescentului miop* de Mircea Eliade, adolescența. Ambele sunt, însă, texte autobiografice, prin urmare texte de oarecare întindere, și, de aceea, permit dezvoltarea altor câteva teme, în legătură cu tema principală, cum ar fi școala sau prietenia, teme comune ambelor opere.

Motivul este o unitate importantă de conținut a textului, ca și tema, prin care se dezvoltă aceasta din urmă. Spre exemplu, tema confruntării dintre bine și rău din basm se dezvoltă prin structuri de limbaj și de narațiune care circulă de la un basm la altul: mezinul, prejudiciul, călătoria, probele, obiecte și fenomene magice, formulele specifice etc.

Aceleași aspecte de viață pot fi în unele opere teme, în altele motive. Spre exemplu, călătoria este un motiv al basmului, dar apare ca temă în numeroase scrieri nonficionale de tipul cărților de călătorii.

Literatură

Notă. Tema poate să fie fixată și într-un mod mai puțin general, ținând cont și de mesajul operei. În acest caz, se poate spune că în *Romanul adolescentului miop* este vorba de adolescență ca vârstă tensionată a autodefinirii.

4. Care dintre îndeletnicirile menționate în text vi se pare mai exotica (neobișnuită)? Selectați fragmentul unde este vorba de aceasta și explicați alegerea. Firește, există și posibilitatea să nu vi se pară niciuna, dar tot de o alegere este vorba, deci și în acest caz e nevoie să explicați. ☺

5. Ceea ce se întâmplă efectiv sau doar în mintea eroului se desfășoară în două spații fizice. Care sunt acestea? Discutați raportul dintre ele cu ajutorul următoarelor perechi de însușiri: *exterior/interior*, *larg/strâmt*, *public/privat*. Identificați, eventual, și altele.

APLICAȚII

1. Precizați tema textului selectat din roman, ținând cont de următoarele fragmente-cheie pentru fiecare secvență delimitată:

- a. „să fug pentru totdeauna”;
- b. „Simt nevoia sa viețuiesc așa cum vreau eu, luptând.”/„Dacă aș fugi, aș fi atât de puternic...”;
- c. „am petrecut patru ceasuri de vorbă cu un vagabond”, „viață stranie”, Constantinopol, Smirna, Cairo, „porturi levantine”;
- d. „neîncredere”, „burghez detectiv”;
- e. „aventurile lui mă seduceau”, „Neîncrederea în putința unei vieți de muncă și răătăcir...”;
- f. „Am înțeles că mă leagă încă multe doruri de casă: mansarda, cărțile, romanul.”/„Nu știu cum se vor împăca dorurile acestea.”.

2. Care dintre următoarele experiențe sau realități din text poate intra în categoria motivelor?

- fuga de acasă, sentimentalismul, Șoseaua Kiseleff, vagabondajul, aventura, conformismul, cărțile, ceainăria, berăria, grădina.

3. De ce credeți că visează adolescentul la o viață asemănătoare aceleia a tânărului basarabean? Explicați cu ajutorul unor fragmente din text. Pe voi vă atrage? Exprimați-vă opinia,

încercând să vă imaginați cum va arăta viața voastră peste 20 de ani.

4. Tema romanului se dezvoltă în primul rând prin personajul principal. Care sunt mijloacele de caracterizare din acest text? Selectați fragmente ilustrative.

5. În fragmentele reluate mai jos, câteva cuvinte sunt evidențiate prin italic. De ce?

- a. „Eu mă tulburam nu de tot ce-mi spunea, ci de faptul că-i *aprobam faptele*.”
- b. „trebuia să fur bani mulți de acasă”.

6. Explicați caracterizarea pe care i-o face tânărul, în glumă, partenerului de dialog: un „burghez detectiv”. Căutați într-un dicționar explicativ al limbii române sensurile cuvântului „burghez”.

7. Relația dintre cele două personaje poate fi descrisă cu ajutorul unor perechi de antonime: *atracție/respingere*, *conformism/nonconformism*, *moral/immoral*, *cultură/incultură*, *siguranță/nesiguranță*. Alegeți una dintre ele și prezentați relația din această perspectivă. Puteți propune, de asemenea, alte perechi antonimice.

8. Completați tabelul de mai jos:

Fragmente	Caracteristici ale personajului
<p>„E un gând care se întoarce răbdător, de câte ori izbutesc să-l ajung.”</p>	<p>frământarea interioară, predispoziția spre meditație</p>
<p>„Mi-a vorbit, însă, de viața stranie pe care o duc pianiștii cabaretelor de periferie, îmbarcați pe vapoare levantine, ajunși în porturi calde, dormind în hoteluri murdare, petrecându-și nopțile în orchestre de naufragiați cosmopoliți. Eu îmi simțeam carnea încrâncenată de bucurii. Mi se părea că numai o astfel de viață m-ar fi liniștit.”</p>	
<p>„S-a temut să-mi dezvăluie credințele sale politice, dar i le-am ghicit.”</p>	
<p>„Am dormit fericit, hotărât să rup cu tot ce e mediocru, înăbușitor, impus de străini, în viața mea.”</p>	
<p>„Mă chinuie împlinirea unei munci aspre, neodihnite, nebunești și mă chinuie fuga, rătăcirile printre suferinți. Nu știu cum se vor împăca dorurile acestea.”</p>	

Literatură

9. Comparați unul dintre personajele textului discutat cu un personaj asemănător sau diferit dintr-o operă citită de voi. Prin ce se aseamănă sau diferă?

10. Descoperiți cuvintele-cheie pentru portretul adolescentului din roman.

S	A	V	I	A	Ț	Ă	C	O	M
A	R	M	O	R	A	L	A	U	S
T	E	L	Ă	U	N	T	R	I	C
V	O	I	N	Ț	Ă	A	T	E	R
G	J	A	R	L	I	B	E	R	A

11. Lucrați în grupe de patru–cinci elevi. Într-un articol din 1927, Mircea Eliade polemizează cu felul în care este înțeleasă adolescența în cunoscutul roman al lui Ionel Teodoreanu, *La Medeleni*:

„Adolescența e mult mai complicată decât o zugrăvește Teodoreanu. E departe de a fi numai sensibilă și sentimentală. Sunt stări specifice adolescenței pe care eroii de la Medeleni le ignoră; cele dintâi neliniști cerebrale, nimicirea valorilor morale păstrate din copilărie, curiozitatea ajunsă repede entuziasm față de problemele sociale etc.”

Adolescența voastră cum e? Care dintre caracteristicile enumerate vi se pare mai familiară? Exprimați-vă opinia, motivând atât prin aspecte din experiența voastră, cât și cu ajutorul textului selectat din *Romanul adolescentului miop*.

Ficțiune și realitate

De la ce știm la text

1. Cine povestește întâmplările din *Romanul adolescentului miop*? Alegeți, cu explicații, varianta corectă.

- liceanul Mircea Eliade;
- un licean fictiv, fără legătură cu scriitorul;
- o voce imaginară, fără legătură cu vreo persoană anume;
- un licean fictiv, un alter ego al scriitorului;
- personajele care participă la acțiune.

Țineți cont și de următorul fragment din *Memoriile* lui Mircea Eliade:
„Începusem *Romanul adolescentului miop* mai de mult, dar abia în iarna 1923–1924 l-am «văzut» întreg, de la un capăt la altul. [...]

Era mai mult decât un roman autobiografic. Voiam să fie în același timp un document exemplar al adolescenței. Îmi propusesem să nu inventez nimic, nici să nu înfrumusețez – și cred că m-am ținut de cuvânt. Chiar scrisorile de dragoste ale fetelor erau autentice; transcriesem pur și simplu câteva din scrisorile primite de Dinu Sighireanu. Capitolele în care descriam societatea noastră *Muza*, petrecerile la prieteni, dificultățile cu Papadopol și Banciu erau alcătuite urmând îndeaproape *Jurnalul* și, uneori, transcriind pagini întregi. Țineam cu orice preț ca dialogurile să fie «autentice», ca fiecare personaj să folosească exclusiv vocabularul lui specific. Valoarea pe care o acordam eu *Romanului adolescentului miop* era în primul rând documentară.”

2. Câți ani avea Mircea Eliade când a scris romanul?

3. Credeți că titlul romanului ar atrage un adolescent mai mult decât cititorii de alte vârste? De ce?

4. Asociați cuvintele din cele două coloane în așa fel, încât toate perechile să fie în legătură logică:

narator	citește;
personaj	povestește;
scriitor	acționează;
cititor	imaginează.

5. Deși se numește *Romanul adolescentului miop*, narațiunea este declarată jurnal de naratorul ei. În câteva rânduri, acesta se gândește să scrie un roman cu titlul menționat, își face planuri, dar până la urmă nu reușește. Care credeți că este mai specifică vârstei, scrierea unui jurnal sau a unui roman? De ce?

Giuseppe Arcimboldo, *Bibliotecarul*, 1566

MICĂ ENȚICLOPEDIÉ LITERARĂ

Ficțiunea literară

În sens general, cuvântul „ficțiune” se referă la tot ce este imaginat, născocit, ireal. Un text literar, indiferent de categorie, este o ficțiune, în sensul că prezintă o lume imaginată de scriitor, nu o lume reală. Legătura cu realitatea există, totuși, și este importantă. Sunt scriitorii care creează lumi foarte apropiate de realitate, iar alții, universuri fantastice sau SF.

Intră în categoria ficțiunii literare poezia, proza și piesele de teatru. Deși nu creează o lume imaginară, jurnalul, memoriile, corespondența pot avea expresivitate literară. De aceea, s-a vorbit, în acest caz, de o literatură de graniță, adică situată la limita dintre literatura non-ficțională și aceea ficțională.

Mihail Sebastian

Jocul de-a vacanța

Într-o vacanță din luna august, câțiva turiști cazați la o pensiune montană intră într-un joc pe care-l propune insistent unul dintre ei, Ștefan Valeriu, un tânăr de douăzeci și nouă-treizeci de ani. Se izolează de lume, scot din funcțiune telefonul, radioul, mută indicatorul care semnala pensiunea, nu mai primesc ziare, nici corespondența. Ștefan le propune să-și pună între paranteze viața obișnuită și să trăiască o lună de libertate, în afara oricăror așteptări, să se bucure de clipa prezentă.

Actul II

Scena XVII

CORINA, ȘTEFAN, JEFF

CORINA (*care în tot timpul scenei de mai sus a rămas într-un colț, tăcută, se apropie acum de Ștefan*): În câte e azi?

ȘTEFAN: Ești glumeață.

CORINA: Nu. Întreb cu toată seriozitatea: în câte e azi?

ȘTEFAN (*enunțând*): Joi 12 august.

CORINA: Nu-ți spune nimic data asta?

ȘTEFAN: Nimic. Cel puțin nimic special. E o aniversare?

CORINA: Gândește-te bine!

ȘTEFAN (*caută o clipă și pe urmă ridică din umeri*.)

CORINA: *Kleine Nachtmusik...* Salzburg...

ȘTEFAN (*cu un gest de plictiseală*): Ooo!

CORINA: Niciun „Ooo”! Avem un pact și cer să-l respecti. Recunoaște că, de când am reparat aparatul de radio, nu l-am pus nicio dată să cânte. Așa era învoiala. Uite, l-am lăsat, săracul, „la colț”. Dar acum... (*Ia aparatul de radio și-l ridică cu destulă greutate, încercând să-l ducă spre măsuta lui obișnuită.*)

JEFF (*îi sare în ajutor*): Lăsați-mă, domnișoară Corina... pe mine. (*Ia aparatul, îl așază pe mäsută, pune priza, întoarce butonul.*) Pe unde se transmite?

CORINA: Prin Viena.

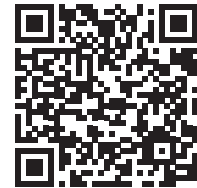
JEFF (*citind pe indicatorul aparatului și învârtind butonul*): 507 lungime de undă. 506 și 8.

CORINA: Nu vă oblig să rămâneți aici. Vă puteți duce la masă.

ÎNAINTE DE TEXT

1. Urmăriți videoclipul de promovare a spectacolului după piesa lui Mihail Sebastian de la Teatrul Odeon din București.

Ce așteptări vă creează? La ce fel de piesă vă gândiți?

2. Precizați sensurile următoarelor cuvinte din câmpul lexico-semantical teatrului: *actor, arlechin, decor, dramă, regizor, reprezentație, scenă, scenograf, travesti*. În cazul în care unele vă sunt necunoscute, căutați-le într-un dicționar explicativ sau pe dexonline.ro.